

Hvor bliver folk 100 år?

Af Anne Vinkel Hansen, Rudi Westendorp og Laust Hvas Mortensen

Danskernes middellevetid har aldrig været højere, end den er nu - og den vokser stadig. Derfor har der heller aldrig været så mange danskere, der har passeret 100 år.

Men er der områder i Danmark, hvor folk bliver særligt gamle? En særligt høj chance for at blive 100 år associeres ofte med områder i Grækenland, Costa Rica og på Sardinien, men det er aldrig undersøgt, om der findes sådanne områder i Danmark.

Denne analyse følger personer født i perioden 1906-1915, og viser, hvor man skal være født, og hvor man skal bo som 71-årig for at have den største chance for at blive 100 år.

Analysens hovedkonklusioner:

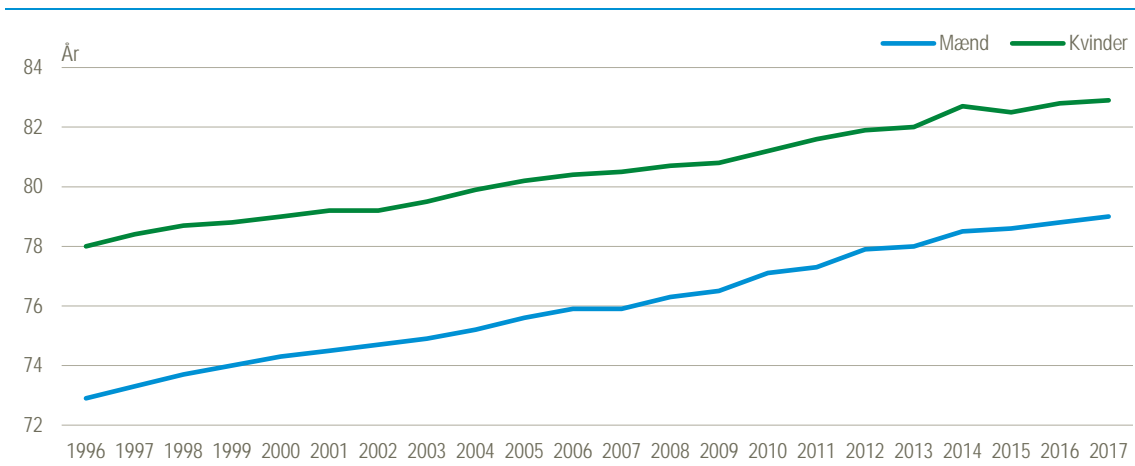
- I 2018 var der 1.079 personer på 100 år eller mere i Danmark, hvilket er en stigning på 30 pct. over de sidste ti år. Af de 1.079 var 87 pct. kvinder.
- Personer født i 1906-1915 i et område, der inkluderer Sydfyn, Ærø, Tåsinge, Langeland og Vestlolland, havde en 37 pct. højere chance end danskere født andre steder for at blive 100 år.
- Personer født i 1906-1915, der boede i det centrale Midtjylland og nord for København, da de var 71 år, havde en hhv. 46 pct. og en 44 pct. højere chance for at blive 100 år sammenlignet med danskere, der boede andre steder.

Flere og flere danskere bliver 100 år

Stigende middellevetid giver flere ældre

I Danmark er middellevetiden vokset betydeligt siden midten af 90'erne – se figur 1. I 1995/1996 var middellevetiden 72,9 år for mænd og 78,0 år for kvinder., Den var i 2015/2016 vokset til 78,8 år for mænd og 82,8 år for kvinder, hvilket er en stigning på 5,9 år for mænd og 4,8 år for kvinder.

Figur 1 Udviklingen i middellevetid i Danmark over de sidste to årtier

Kilde: www.statistikbanken.dk/hisb7

Stigningen i middellevetid afspejler en generelt faldende aldersspecifik dødelighed, hvilket er med til at øge antallet af 100-årige i Danmark. I andet kvartal 2018 var der 1.079 personer på 100 år eller mere i Danmark, hvilket er en stigning på 30 pct. over de sidste ti år. Af de 1.079 var 87 pct. kvinder. Udviklingen i dødelighed og de store årgange født i 1940'erne har betydet, at andelen af personer over 70 år nu er tæt på at runde 14 pct. på landsplan – for 25 år siden var det 11 pct., og for 50 år siden omkring 7 pct.

Middellevetid

Middellevetid ved fødslen i en bestemt periode viser den forventede gennemsnitlige levetid for en gruppe 0-årige, hvis de gennemlevede den aldersspecifikke dødelighed, der gjaldt for netop den periode, fx 2015-2016. Derfor er middellevetiden et øjebliksbillede af den aldersspecifikke dødelighed snarere end en forventning til, hvor lang tid en 0-årig kan forvente at leve, fordi den aldersspecifikke dødelighed generelt falder over tid.

Store forskelle fra kommune til kommune

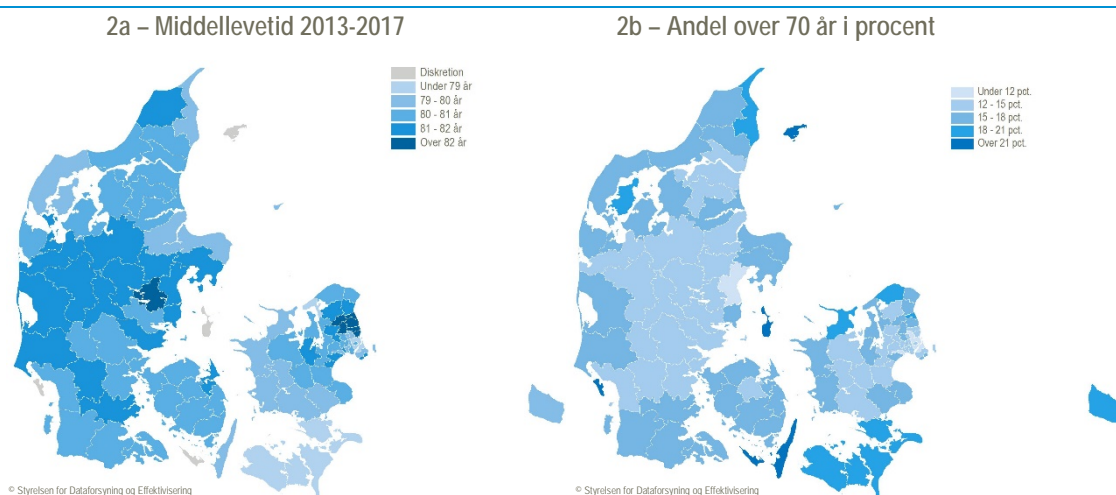
Både med hensyn til middellevetiden og andelen af personer over 70 år er der forskelle mellem kommunerne – se figur 2a og 2b. De højeste middellevetider ses i kommunerne Gentofte og Rudersdal (begge 83,1 år), Allerød (82,8 år), Furesø (82,4 år), Hørsholm (82,6 år), Lyngby-Taarbæk (82,2 år) og Skanderborg (82,1 år), der alle ligger over 82 år, mens kommunerne med den laveste middellevetid er Lolland (77,4 år), København (78,6 år), Vordingborg (78,7 år), og Guldborgsund og Halsnæs (begge 78,9 år), der alle ligger under 79 år. Dermed ligger en kommune som Gentofte på niveau med Frankrig, mens Lolland ligger på niveau med Estland.¹

Andelen af personer over 70 år er mindst i København (7 pct.) og Århus (10 pct.). Andelen er størst i de små ø-kommuner Fanø (22 pct.), Langeland (24 pct.), Samsø (25 pct.), Ærø (26 pct.) og Læsø (27 pct.), hvor mellem hver fjerde og hver femte borger i andet kvartal 2018 var 70 år eller derover.

¹ Sammenlignet med Eurostat-tal for 2014, som er midtpunktet for de år, der indgår i beregningen af de kommune-specifikke middellevetider i Danmark.

Kilde: http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Mortality_and_life_expectancy_statistics

Figur 2 Middellevetid for 0-årige og andel over 70 år

Rettet i forhold til oprindelig version. Figurer er byttet om.

Hverken andelen af ældre eller middellevetid er nødvendigvis gode indikatorer for, hvor folk er mest tilbøjelige til at blive 100 år. Danskerne flytter, og en høj andel af ældre kan slet og ret betyde, at de unge er fraflyttet. Tilsvarende er middellevetiden et mål for den samlede dødelighed i befolkningen på dette sted og dette tidspunkt, men den har ikke en historisk dimension, og tager dermed ikke højde for fra- og tilflytning.

Så hvis man vil undersøge, om der er områder, der er særligt fordelagtige at komme fra, hvis man vil blive 100 år, er man nødt til at følge personer over tid i stedet for alene at følge områderne. De fleste personer, som er fyldt 100 år, er født i perioden 1906-1915. Ved at tage udgangspunkt i denne gruppe er det muligt, at undersøge, hvor man skal være født, og hvor man skal bo efter pensionsalderen for at have den højeste chance for at fylde 100 år.

Hvor i verden bliver folk 100 år?

Der er stor international interesse for at identificere områder, hvor indbyggerne bliver særligt gamle, og hvor andelen, der lever til de bliver 100 år derfor er høj. Eksempler på sådanne områder er dele af Sardinien i Italien, øen Okinawa i Japan, Loma Linda i Californien, Nicoya-halvøen i Costa Rica, og øen Icaria i Grækenland. Der er mange forskellige forklaringer på, hvorfor disse områder skiller sig ud fra de omkringliggende områder med hensyn til andelen af 100-årige.

Hvor i Danmark skal man være født for at blive 100 år?

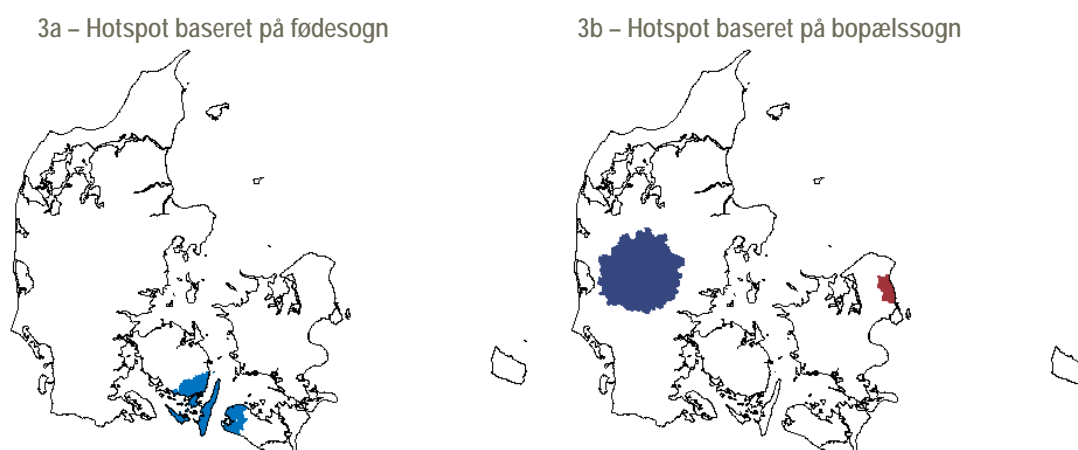
Hvis man ser på, hvor i landet man skal være født for at have den største chance for at fylde 100 år, så viser det sig, at personer født i 1906-1915 i 70 sogne på Sydfyn, Ærø, Tåsinge, Langeland og Vestlolland havde en 37 pct. højere chance end danskere født andre steder for at blive 100 år – se figur 3a.² I alt var der i disse sogne 222, der fyldte 100 år, hvilket er 60 flere 100-årige end forventet.

² De 70 sogne er: Arninge, Avnede, Bjerreby, Branderslev, Bregninge, Bregninge, Brudager, Bøstrup, Dannemare, Drejø, Egense, Ellested, Fodslette, Frørup, Fuglsbølle, Gislev, Græshave, Gudbjerg, Gudme, Gurreby, Halsted, Hesselager, Horslunde, Hov, Humble, Hundstrup, Kappel, Kirkeby, Krarup, Kværndrup, Købelev, Landet, Langå, Lindelse, Longelse, Lunde, Magleby, Marstal, Nakskov, Nordlunde, Ollerup, Omø, Oure, Rise, Rudkøbing, Sandby, Sankt Jørgens, Sankt Nikolaj, Simmerbølle, Skovlænge, Skrøbelev, Skårup, Snøde, Stenstrup, Stoense, Stormark, Strynø, Svindinge, Sørup, Thurø, Tillitse, Tranderup, Tranekær, Tryggelev, Tullebølle, Tved, Ulbølle, Utterslev, Vejstrup, Vestenskov, Vester Skerninge, Vester Åby, Vesterborg, Vindeby, Vor Frue, Ærøskøbing, Øksendrup, Ørbæk, Øster Skerninge, og Åstrup

For personer født i området omkring Langeland i 1906-1915, var chancen for at blive 100 år desuden endnu højere, hvis man stadig boede i området, når man fyldte 71 år. Personer, der har boet i området hele livet eller er flyttet tilbage efter at have været fraflyttet havde altså en lavere dødelighed end dem, der permanent flytter fra området. Blandt alle 71-årige i området var det også dem, som var født i området, der levede længst.

Ser man på personernes ægteskabelige status og sociale klasse på baggrund af folketællingen fra 1970, er der ikke noget iøjnefaldende forskelle mellem personer, der er født i dette område og personer, der er født i resten af landet.

Figur 3 Hotspot

Hvor skal man bo som 71-årig for at nå til 100 år?

Hvis man i stedet for at tage udgangspunkt i fødselssoget tager afsæt i bopælssoget som 71-årig, viser der sig et helt andet mønster. Her var andelen af 100-årige markant højere end i resten af landet i to områder eller hotspots. Det ene område bestod af 30 sogne nord for København og det andet af 72 sogne i det centrale Midtjylland – se figur 3b.³

Personer født i 1906-1915, som boede i det nordsjællandske hotspot, da de var 71 år, havde 46 pct. højere chance for at nå 100 år end alle 71-årige i Danmark. I alt var der 109 flere 100-årige end forventet i dette område. For personer, der boede i det midtjyske hotspot, var chancen for at blive 100 år 44 pct. højere end chancen for alle 71-årige i Danmark, hvilket svarer til 72 flere 100-årige end forventet i dette område.

Denne analyse har ikke undersøgt, hvorfor netop disse steder er særligt befordrende for at blive 100 år. I princippet kan årsagerne være geografi-specifikke (sundere vand, mindre forurening) socioøkonomiske (mere velstillet eller veluddannet befolkning med en sundere livsstil) eller historiske (gruppen født netop dette sted i netop denne periode har gennemlevet ting, der gør det mere sandsynligt at blive 100 år).

Hvordan har vi fundet områderne?

Først er alle personer født i Danmark i perioden 1906-1915, som var i live som 71-årige identificeret. På disse personer er oplysninger om fødesogn og bopælssoget som 71-årig indhentet. Desuden er oplysninger om ægteskabelig status og social klasse indhentet fra Folketællingen i 1970.

³ De 30 sogne nord for København er: Bagsværd, Birkerød, Bistrup, Blovstrød, Buddinge, Christians, Dyssegård, Gammel Holte, Gentofte, Hellerup, Helleruplund, Hørsholm, Jægersborg, Karlebo, Kongens Lyngby, Lundtofte, Maglegårds, Ny Holte, Nærum, Ordrup, Rungsted, Skovshoved, Sorgenfri, Stengård, Søborggård, Søllerød, Tårnbæk, Vangede, Vedbæk, og Virum.

De 72 sogne i det centrale Midtjylland er: Arnborg, Assing, Aulum, Blåhøj, Bording, Brande, Brejning, Bryrup, Bølling, Egvad, Ejstrup, Engesvang, Faster, Filskov, Fredens, Funder, Gadbjerg, Give, Givskud, Gjellerup, Grene, Grindsted, Grove, Grædstrup, Hammer, Hanning, Havnstrup, Hedeager, Herborg, Herning, Hoven, Hvejsel, Ikast, Ilskov, Karup, Klovborg, Kragelund, Lindeballe, Linnerup, Nørre Snede, Nørre Vium, Nøvling, Oddum, Rind, Ringive, Sankt Johannes, Simmelkær, Sinding, Skarrild, Skjern, Snebjerg, Studsgård, Sunds, Sædding, Sønder Borris, Sønder Felding, Sønder Omme, Them, Thorning, Thyregod, Timring, Tjørring, Tyrsting, Tørring, Vester, Videbæk, Vildbjerg, Vorgod, Vrads, Ølgod, Ørre, og Øster Nykirke.

For at finde områder med flere 100-årige end forventet er der anvendt et såkaldt *Kulldorf spatial scan* (Se Kulldorf 1997). I korte træk beregnes det forventede antal af 100-årige for hvert sogn på baggrund af fødselsår og køn. Derefter identificeres den cirkel, som indeholder de sogne, der har den største overrepræsentation af 100-årige sammenlignet med resten af Danmark. Denne cirkel er begrænset til maksimalt at indeholde 5 pct. af undersøgelsespopulationen. De statistiske teststørrelser er baseret på en Monte Carlo simulation.

For de identificerede områder har analysen ud over at sammenligne andelen af 100-årige også undersøge dødeligheden fra alder 71 år og frem. Dødeligheden er også undersøgt separat for personer 1) født og bosiddende i området ved alder 71 år, 2) født, men fraflyttet inden alder 71 år, 3) født udenfor og tilflytte inden alder 71 år, og 4) født og bosat udenfor. En detaljeret beskrivelse kan findes her:

www.biorxiv.org/content/early/2017/08/09/170654